

предварительного заключения; участия в заседании суда при рассмотрении вопросов, связанных с исполнением приговора. В обязательном порядке прокурорскому надзору подлежат состояние дисциплины и преступности среди персонала учреждений предварительного заключения, отношения к заключенным, выявление фактов унижения их человеческого достоинства, незаконного применения дисциплинарных взысканий, мер физического воздействия, специальных средств, огнестрельного оружия, противоправные неслужебные отношения с лицами, взятыми под стражу, или их родственниками, коррупционные связи. Обнаружив акты, противоречащие требованиям закона по вопросам режима и условий содержания заключенных, прокурор должен своим постановлением остановить выполнение таких актов, а затем опротестовать их в установленном законом порядке. В УПК Украины не указывается конкретный срок, в который прокурор сообщается о задержании лица, поэтому автор предлагает установить срок, который будет действительно обеспечивать безотлагательное уведомления.

Ключевые слова: прокуратура; уголовно-исполнительные правоотношения; органы и учреждения исполнения наказаний; формы и средства прокурорского реагирования; правонарушения.

Dudko E. Prosecutor's Office of Ukraine as a Member of the Penal Legal Relations. Prosecutor may reveal violations of the law by checking compliance with the laws by visiting places of detention and acquaintance with the procedural documents, on the basis of which arrested persons are contained; surveying during circumvention of detained persons taken into custody, and convicted persons; verifying the legitimacy of orders, instructions and regulations of pre-trial detention's administration; receiving and reviewing applications and complaints of detained and convicted persons; checking the timeliness and correctness enforcement of sentences by pre-trial detention's administration; participation in the court trials when considering issues, related to the execution of the sentence. It is mandatory to the prosecutor's supervision the subject of state discipline and crime among the pre-trial detention personnel, treatment of prisoners, revealing the facts of humiliation of their human dignity, unlawful using of disciplinary measures, physical force, special means and firearms, illegal unofficial relations with persons, taken under custody, or their relatives, corrupt relations. Finding acts that contradict to the demands of the law about regime and conditions of detention, the prosecutor must stop the execution of such acts, and then protest them in accordance with the law. In the Criminal Procedural Code the period is not specified, within which the prosecutor informs about the detention of the person, that's why the author of the article proposes to set a time limit, which will effectively ensure urgent notification.

Key words: prosecutor; criminal-executive relationship; bodies and agencies of penal institutions; forms and means of prosecutorial response; offense.

УДК 343.9.02(477)

С. Колб

Про деякі перспективи впровадження міжнародно-правових актів у діяльність правоохоронних органів України з питань протидії організованій злочинності

В статті, на основі проведеного аналізу міжнародних нормативно-правових актів з питань протидії організованим злочинним угрупованням, обґрунтовано доведена необхідність їх впровадження у практику боротьби із злочинністю в Україні, а також визначені проблеми їх адаптації з вітчизняним законодавством. Для цього автор пропонує узгодити понятійний апарат законодавства України у цій сфері із міжнародно-правовими актами, запозичити досягнення світового товариства щодо боротьби із організованою злочинністю, що дозволить більш тісну координацію та співробітництво між державами.

Ключові слова: міжнародно-правові акти; протидія; організовані злочинні угруповання; злочинність; боротьба із злочинністю; адаптація.

Постановка проблеми. Як свідчить практика, останнім часом Україна намагається досить оперативно (хоч і не завжди належним чином) виконувати взяті на себе міжнародні зобов'язання. Внесені, зокрема, зміни й доповнення у законодавство про кримінальну відповідальність, кримінально процесуальні нормативно-правові акти, ОРД та інші правові джерела, що стосуються у тому числі протидії діяльності і незаконним злочинним угрупованням.

З огляду цього, вибрана тема дослідження є актуальною та такою, що має теоретико-прикладне значення для розв'язання даної наукової проблематики.

Стан дослідження. Вивчення наукової літератури показало, що дослідженням даної тематики займають такі науковці як: В. А. Бадира, О. В. Беца, І. Г. Богатирьов, В. В. Василевич, О. М. Джужа, Т. А. Денисова, С. Ф. Денисов, А. В. Кирилюк, В. І. Кривуша, В. О. Меркулова, В. М. Синьов, А. Х. Степанюк, В. М. Трубников, І. С. Яковець, М. М. Яцишин та ін. Поряд з цим, питання громадського контролю у механізмі нагляду за дотриманням прав засуджених до позбавлення волі у сучасних умовах вивчено недостатньо, що й виступило додатковим аргументом при виборі теми цієї наукової розробки.

Виклад основних положень. Як вірно зробив висновок М. І. Хавронюк [1, с. 113], надзвичайно важливе значення для розвитку законодавства, спрямованого на протидію діяльності організованим злочинним угрупованням, мав прийнятий Міжпарламентською Асамблеєю СНД 17 лютого 1996 р. Модельний КК для країн-учасниць СНД [2].

З методологічної точки зору та у зв'язку з пошуком нових шляхів щодо удосконалення нормативно-правових засад протидії організованим злочинності, має певний теоретико-пізнавальний та практичний характер Конвенція СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах (прийнята 7 жовтня 2002 р.), особливо у тій частині, що пов'язана з видачею злочинців, визнанням і виконанням вироків [3].

Без сумніву, що у вирішенні завдань щодо підвищення рівня та ефективності протидії діяльності організованим злочинним угрупованням в Україні відповідне значення мають й нормативно-правові акти Організації Об'єднаних Націй. У першу чергу, це стосується Рамкової Конвенції ООН проти організованої злочинності від 21 липня 1997 року, у якій дано тлумачення поняття «організована злочинність», під якою розуміють групову діяльність трьох або більше осіб, що характеризується ієрархічними зв'язками або особистими відносинами, що дають змогу їх ватажкам отримувати прибуток або контролювати території і ринки, внутрішні і зовнішні, за допомогою насильства, залякування або корупції як для продовження злочинної діяльності, так і для проникнення у легальну економіку [4, с. 68-79]. При цьому термін «організована злочинність» включає в себе здійснення діяння членом групи у межах кримінальної діяльності такої організації, а Конвенція в цілому – зобов'язує держави-учасниці забезпечити конфіскацію прибутку, отриманого внаслідок організованої злочинності.

На детальний розгляд у цьому контексті заслуговує й Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року [5]. Зокрема, у ній дано визначення поняття «організована злочинна група», під якою розуміють структурно оформлену групу в складі трьох або більше осіб, що існує протягом певного періоду і діє узгоджено з метою вчинення одного або декількох серйозних злочинів, або злочинів, визнаних такими відповідно до Конвенції, для того, щоб одержати, прямо або опосередковано, фінансову або іншу матеріальну вигоду. При цьому всі системоутворюючі ознаки змісту даного терміну теж знайшли своє відображення в Конвенції. Так, у ній зазначено, що структурно оформлена група – це така група, яка не була утворена випадково для негайного вчинення злочину і в якій не обов'язково мають бути визначені ролі її членів, обговорений безперервний характер членства або створена розвинута структура.

Як видається (і це підтверджується судовою практикою), більш вдало сформульовано визначення «організована група» в ч. 3 ст. 28 КК України. Додатковим аргументом з цього приводу виступають роз'яснення Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними організаціями», у п. 9 якої зазначено, що під організованою групою (ч. 3 ст. 28 КК) належить розуміти внутрішньо стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке було попередньо утворене з метою вчинення ряду злочинів або тільки одного, який потребує ретельної довготривалої підготовки.

Таку групу слід вважати утвореною з моменту досягнення її учасниками домовленості про вчинення першого злочину за наявності планів щодо подальшої спільної злочинної діяльності [6, с. 345].

В Конвенції також дано визначення інших вживаних у її тексті понять. Зокрема, під «серйозним злочином» розуміється злочин, який карається позбавленням волі на строк не менше чотирьох років або більш суворою мірою покарання. При цьому якщо виходити зі змісту ст. 12 КК України «Класифікація злочинів», аналогічними в Україні можуть бути визначені злочини середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі злочини. Якщо ж керуватись виключно ч. 2 ст. 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю та нормами Особливої частини КК, у яких вживається така кваліфікуюча ознака, як «вчинення злочину організованою

групою», то «серйозними» по чинному законодавству України мають вважатися лише тяжкі та особливо тяжкі злочини, а, отже, вітчизняний КК є більш гуманним та м'якшим до осіб, які вчиняють злочини в організованих злочинних угрупованнях ніж норми Конвенції, що цілком відповідає змісту сучасної кримінально-правової політики України [7, с. 172].

Відповідно до Конвенції, «злочин, який має транснаціональний характер» – це злочин, який вчинено у більш ніж одній державі, або, хоч і в одній, але: а) істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі; б) за участю організованої злочинної групи, що здійснює діяльність у більш ніж одній державі; в) істотні наслідки мають місце в іншій державі (наприклад, підробка в одній державі грошей іншої держави або підробка грошей в глобальному масштабі) (ч. 2 ст. 3 Конвенції) [1, с. 188].

Виходячи з міжнародно-правових та взятих на себе зобов'язань Україною, варто було у зв'язку з цим ст. 3 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» доповнити таким завданням, як «створення належних правових, організаційних та інших умов для боротьби з транснаціональною організованою злочинністю», а також доповнити зазначену статтю закону приміткою, у якій дати визначення поняття «транснаціональної злочинності», взявши за основу зміст того терміну, що закріплений в Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

Серед інших положень цієї Конвенції заслуговують на увагу як з точки зору теорії, так і практики ті із них, що визнають як кримінально-карані наступні умисні діяння:

- змову з однією або декількома особами щодо вчинення серйозного злочину, що має мету, прямо або опосередковано пов'язану з одержанням фінансової або іншої матеріальної вигоди;
- активну участь особи, яка усвідомлює мету і загальну злочинну діяльність організованої злочинної групи, або її наміри вчинити відповідні злочини, у:
- злочинній діяльності організованої злочинної групи;
- інших видах діяльності організованої злочинної групи, усвідомлюючи, що її участь сприятиме досягненню злочинної мети;
- організацію, керівництво, пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад щодо серйозного злочину, вчиненого за участю організованої групи;
- корупцію, відмивання доходів від злочинів і перешкоджання здійсненню правосуддя.

З огляду на проблеми, що пов'язані з призначенням судами кримінальних покарань в Україні [8, с. 231], цікавими є закріплені в Конвенції підходи з цих питань, а саме:

а) при призначенні покарання має враховуватись ступінь небезпеки злочину, вчиненого організованим злочинним угрупованням;

б) судам та іншим компетентним органам варто при цьому враховувати небезпечний характер цих злочинів при розгляді питання про можливість дострокового або умовного звільнення осіб, засуджених за них, а суд також може вживати більш суворі або жорсткі заходи, ніж ті, що передбачені цією Конвенцією, для запобігання транснаціональній організованій злочинності та протидії їй.

У повній мірі та у контексті вирішення завдань, пов'язаних з удосконаленням кримінально-правових заходів протидії організованій злочинності в Україні, мають відношення до цієї науково-практичної проблематики й інші правові джерела ООН (Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю від 15 листопада 2000 р. [9]; Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. [10]; Лімська декларація ООН від 11 вересня 1997 р. [11]; ін. [1, с. 183-193]).

Висновки. Підводячи підсумки по даному питанню, слід визнати, що на зламі століть, як це зазначено в Віденській декларації про злочинність і правосуддя від 17 квітня 2000 р., необхідною є більш тісна координація та співробітництво між державами у вирішенні світової проблеми злочинності, зважаючи, що боротьба з нею є загальним і спільним обов'язком [12].

Саме тому серед завдань сучасної науки кримінального права України на одне з перших місць поставлено вивчення різноманітних аспектів гармонізації вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність з міжнародним правом, а також створення придатних для використання в кримінальному праві України механізмів та моделей імплементації положень ратифікованих міжнародних договорів, що містять норми кримінально-правового характеру, дослідження цих договорів з метою трансформації їх положень у норми законодавства України про кримінальну відповідальність.

Поряд з цим, варто погодитись і з висновком про те, що є всі підстави вважати, що розвиток вітчизняного кримінального права у його взаємовідносинах з міжнародними процесами та міжнародною нормативною системою продовжуватиметься. Звичайно, що це у повній мірі

відноситься й до нормативно-правових джерел, що регулюють питання організації та здійснення протидії діяльності організованим злочинним угрупованням.

Джерела та література

1. Хавронюк М. І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації: монографія / М. І. Хавронюк. – К.: Істина, 2005. – 264 с.
2. Модельний Кримінальний кодекс для країн-учасниць СНД: ухвалений на 7-му пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї СНД 17 лютого 1996 р. // Информационный бюллетень Межпарламентской ассамблеи. – 1996. – № 10. – С. 4-36.
3. Конвенція СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних, і кримінальних справах: прийнята 7 жовтня 2002 р. рішенням Ради глав держав СНД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/997_009.
4. Рамкова Конвенція ООН проти організованої злочинності від 21 липня 1997 р. // Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. – К.: Школяр, 1999. – 480 с.
5. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_789.
6. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / Упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – С. 342-348.
7. Бахин В. П. Сопоставление результатов работы правоохранителей 50-х годов и нынешнего времени / В. П. Бахин // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 169-172.
8. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. – 3-є вид., змін. і доп. – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. – С. 231-245.
9. Протокол ООН проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю від 15 листопада 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_790.
10. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.
11. Лімська декларація: прийнята VIII Міжнародною конференцією по боротьбі з корупцією (м. Ліма, Перу, 7-11 вересня 1997 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_090.
12. Венская декларация о преступности и правосудии: ответы на вызовы XXI века: принята на 10-м Конгрессе ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями (Вена, 10-17 апреля 2000 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/vendec.shtml.
13. Тацій В. Сучасні проблеми кримінального права України [Текст] / В. Тацій, В. Борисов, В. Тютюгін // Голос України. – 2010. – № 168 (4918). – С. 12-13.
14. Житний О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз): монографія / О. О. Житний. – Х.: Одісей, 2013. – 376 с.

Колб С. О некоторых перспективах внедрения международно-правовых актов в деятельность правоохранительных органов Украины по вопросам противодействия организованной преступности. В статье на основании проведенного анализа международных нормативно-правовых актов по вопросам противодействия организованным преступным группировкам обоснованно доказана необходимость их внедрения в практику борьбы с преступностью в Украине, а также установлены проблемы их адаптации в отечественное законодательство. Учитывая проблемы, связанные с назначением судами уголовных наказаний в Украине, интересны закрепленные в Конвенции ООН против транснациональной организованной преступности подходы по этим вопросам, а именно: а) при назначении наказания должны учитываться степень опасности преступления, совершенного организованной преступной группировкой; б) судам и другим компетентным органам следует при этом учитывать опасный характер этих преступлений при рассмотрении вопроса о возможности досрочного или условного освобождения лиц, осужденных за них, а суд также может принимать более строгие меры, чем те, которые предусмотрены Конвенцией о предотвращении транснациональной организованной преступности и противодействии ей. Исходя из международно-правовых и взятых на себя обязательств Украины, необходимо в связи с этим ст. 3 Закона Украины «Об организационно-правовых основах борьбы с организованной преступностью» дополнить такой задачей, как «создание надлежащих правовых, организационных и других условий для борьбы с транснациональной организованной преступностью», а также дополнить указанную статью Закона примечанием, в котором дать определение понятия «транснациональной преступности», взяв за основу содержание этого понятия, которое закреплено в Конвенции ООН против транснациональной организованной

преступности.

Ключевые слова: международно-правовые акты; противодействие; организованные преступные группировки; преступность; борьба с преступностью; адаптация.

Kolb S. Some Prospects for Implementation of International Legal Acts in Law-enforcement Agencies of Ukraine Activity on Counteraction to Organized Criminality. This paper, based on the analysis of international legal acts on combating organized criminal groups, reasonable necessity of their implementation in practice of fighting crime in Ukraine, as well as by problems of adaptation of national legislation. In view of the problems, connected with the appointment of criminal punishment by courts, for Ukraine approaches to these issues are interesting, enshrined in the UN Convention against transnational organized criminality, such as: a) judge in sentencing must take into consideration the danger's degree of the offense, committed by organized criminal groups; b) the courts and other competent bodies should be born in mind dangerous nature of these crimes when considering the possibility of early or parole release for persons, convicted in them, as well as the court may adopt more strict measures, than it provided in this Convention for prevention of transnational organized criminality and combating them.

On the basis of international law and corresponding Ukraine's commitments, legislator must amend art. 3 of the Law of Ukraine «About the organizational and legal framework to combat organized criminality» with such task as «the creation of appropriate legal, organizational and other conditions to combat transnational organized criminality», and to supplement this legal norm note, in which give a definition «transnational criminality», based on the content of this term, which is enshrined in the UN Convention against transnational organized criminality.

Key words: international instruments; opposition; organized criminal groups; crime; fight against crime; adaptation.

УДК 343.8(477)

О. Охман

Сучасна політика України у сфері виконання покарань у контексті застосування до засуджених, позбавлених волі, заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї

В статті здійснений аналіз правових засад та практики реалізації у кримінально-виконавчій діяльності України заходів безпеки (фізичної сили, спеціальних засобів та зброї) до осіб, які тримаються у слідчих ізоляторах та кримінально-виконавчих установах закритого типу, а також запропоновані науково обґрунтовані заходи щодо вирішення існуючих у цій сфері проблем.

Ключові слова: безпека; фізична сила; спеціальні засоби; зброя; правові підстави; ув'язнений під варту; засуджений до позбавлення волі; виправна колонія; Державна кримінально-виконавча служба України.

Постановка проблеми. Останні події в Україні (застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї до активістів Майдану в м. Києві у листопаді 2013 – лютому 2014 р.р.) активізували зазначену теоретико-прикладну проблему й у кримінально-виконавчій діяльності, а саме: практика застосування заходів безпеки до ув'язнених під варту в слідчих ізоляторах (далі – СІЗО) та кримінально-виконавчих установах (КВУ) закритого типу (до таких, згідно вимог ст. 11 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України, відносяться виправні та виховні колонії)) [1], показує, що нерідко персонал Державної кримінально-виконавчої служби (ДКВС) України зловживає цим правом, а, подекуди, й перевищує свої повноваження при цьому, що в кінцевому результаті приводить до суттєвого порушення прав і законних інтересів як осіб, які тримаються в СІЗО, так і засуджених, що відбувають покарання у виді позбавлення волі [2].

Як встановлено у ході даного дослідження, однією з детермінант, що обумовлює такий стан справ, є неналежне правове забезпечення даного виду кримінально-виконавчої діяльності в Україні, а також недостатня роль науковців у роз'ясненні особливостей правових підстав застосування до ув'язнених під варту та засуджених до позбавлення волі заходів безпеки, у тому числі шляхом детального викладення зазначеного питання, у першу чергу, в підручниках, навчальних посібниках і